

Kruldistel (*Cárduus críspus* L.)

De kruldistel geniet bij biologen niet veel interesse, als we afgaan op het aantal publicaties dat aan de plant is gewijd. Bij de bijen is de interesse groter, want bij het fotograferen van het bijenbezoek trof ik zo nu en dan 2 of 3 bijen tegelijk op een bloemhoofdje aan. En het zijn niet alleen bijen die op de nectar en het stuifmeel afkomen, ook tal van andere insectensoorten, met name hommels, komen op de bloemen hun voedsel zoeken.

Moeilijk te onderscheiden soorten

302 Kruldistel is een van de vier in ons land inheemse soorten van het tot de composietenfamilie (*Compósitae*) behorende geslacht distel (*Cárduus* L.). Hij vestigt zich hier veelal op plaatsen waar de grond verstoord is, bijvoorbeeld op stortplaatsen, en aan watergangen waarlangs zich hoog op de oevers drijvend vuil heeft afgezet.

Het distelgeslacht telt ongeveer 80 soorten waarvan de meeste voorkomen in het Middellandse-Zeegebied, in de 'Illustrierte Flora von Mitteleuropa' het 'Schöpfungszentrum' van het geslacht genoemd. Daar groeien ook de meeste endemische soorten, dus soorten die elders niet voorkomen.

De soorten zijn soms moeilijk van elkaar en van die van het geslacht vederdistel (*Círsium* Miller) te onderscheiden. Op het eerste gezicht heeft de kruldistel veel weg van de kale jonker (*Círsium palústre* (L.) Scop.), maar de haren die als een kelk om de bloemen staan, de pappusharen, geven uitsluitel: van de kruldistel zijn ze getand en van de kale jonker geveerd.

Scherpe stekels

Kruldistel is een tweejarige plant, die in het eerste jaar een stevige penwortel met een bladrozet vormt. In het volgende jaar, soms ook wel in het jaar daarop, ontstaan daaruit rechtopgaande vertakte stengels, waarlangs de bladeren naar boven toe kleiner worden. De bladeren zijn sterk gelobd en hebben een gekroesde rand met korte scherpe stekels. *Crispus* is het Latijn voor gekroesd. Langs de stengels staan, als voortzetting van de bladeren, smalle vleugelranden, ook gekroesd en dicht met scherpe stekels bezet. Zowel de stengels als de onderzijde van de bladeren zijn spinragachtig behaard.

Roodpaarse bloemen

De plant staat vanaf juli tot in september in bloei. De bloemen staan in hoofdjes die geclusterd, of alleen, aan het einde van de stengels staan. Rondom de bloemen staat een omwindsel van smalle blaadjes die in een naar buiten omgebogen stekeltje eindigen. De bloemen hebben een buisvormige kroon, roodpaars gekleurd en voorzien van vijf slippen, waarvan er één langer is door een diepere insnijding. De bloemkroon is daardoor tweelippig geworden. De meeldraden zijn met de helmknoppen aan elkaar vergroeid en staan op de bloemkroon ingeplant, op de plaats waar deze wijder wordt. Veegharen, direct onder de stempels gelegen, zorgen er voor dat het stuifmeel tijdens de groei van de stamper uit de geopende helmhokjes wordt geveegd. Bij het rijp worden wijken de stempels iets uiteen.

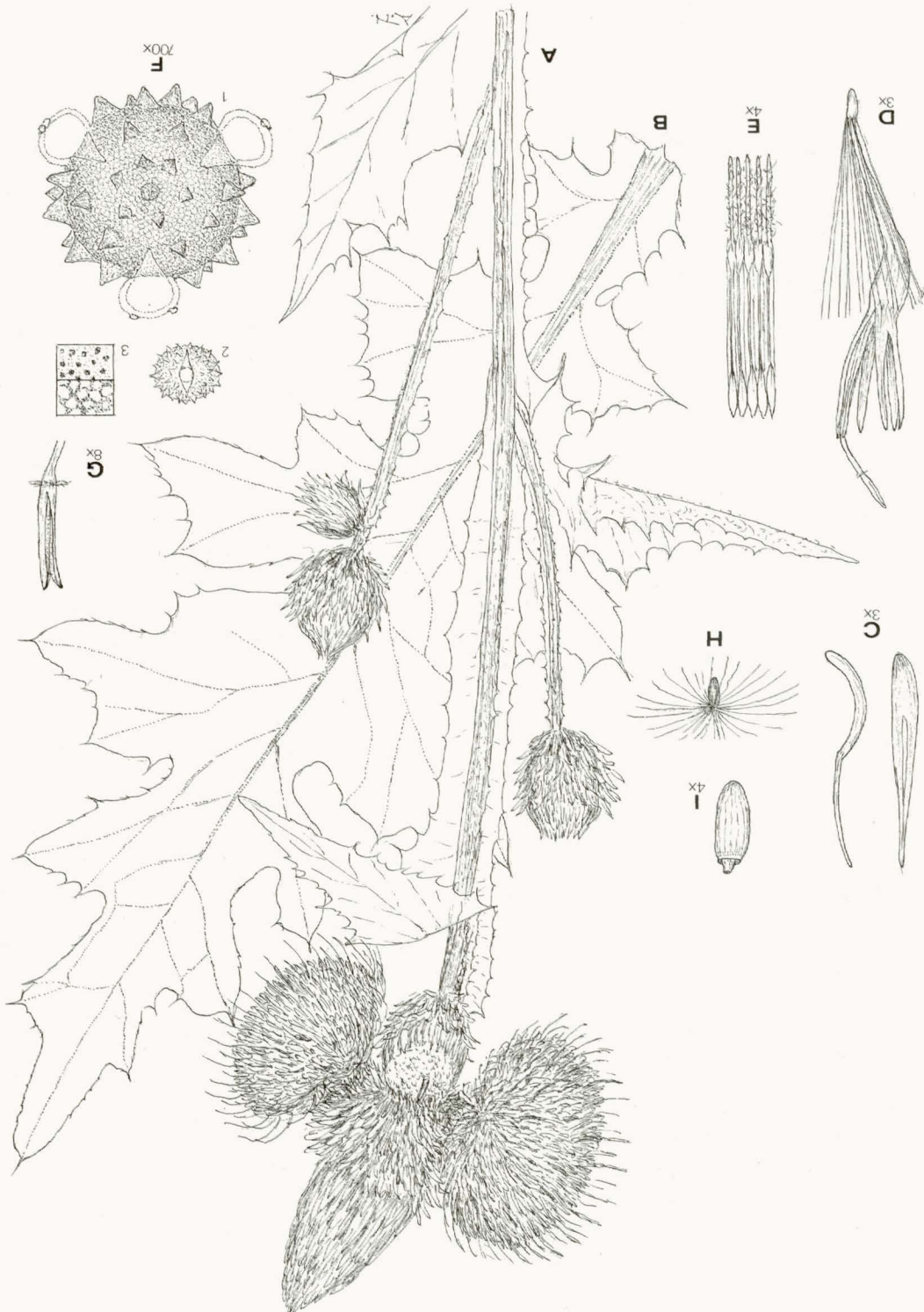
Nectar en stuifmeel

De nectar komt onder in de bloem vrij en stijgt in de nauwe bloembuis tot in de verbreding. Door de diepe insnijdingen van de kroonlippen is het ook voor de bijen mogelijk de nectar op te nemen. Ze verzamelen ook stuifmeel op de bloemen; in de klompjes heeft het een vuilwitte kleur vermengd met een vleugje roze.

Distelvink

De vrucht is een nootje dat een uitgerekte eivorm heeft. Rond een piramide-vormige beëindiging aan de bovenkant staan de pappusharen, die aan het begin met elkaar tot een ring zijn vergroeid. De pappus komt vrij gemakkelijk los van het nootje en heeft dus geen functie voor de verspreiding door de wind, zoals we bij andere soorten van de familie zien, bijvoorbeeld bij de paardebloem (*Taráxacum officinále* L.). Door het uiteenwijken van de pappusharen komen de vruchten vrij van de plant en zullen in de meeste gevallen in de directe omgeving op de grond terecht komen.

Als de vruchten rijp zijn zien we vaak de fraai gekleurde putters op de planten foerageren. Ze hebben hun volksnaam, distelvink, en hun wetenschappelijke naam *Carduelis carduelis* aan dat gedrag te danken. Nadat de kruldistel zaad heeft geproduceerd sterft de plant af.

Kruidistel (*Cardus crispus* L.)
A bloeiwijze; **B** blad onder aan de plant; **C** blad van het omwindsel; **D** bloem; **E** binnenkant opengeslagen meeldraden; **F** stufmeelkorrel; **1** polair, **2** equatoriaal, **3** korreloppervlak; **G** stempeis; **H** vrucht met pappusharen; **I** nootje.